

עמ"י 37703/06/14 - אריה כהן נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים

עמ"י 37703-06-14 כהן נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני:

בפני	כב' השופט בן-ציון גרינברגר
עוררים	אריה כהן
נגד	
משיבים	מדינת ישראל

החלטה

1. לפני ערער על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת ש. לארי-בבלי) מיום 29.5.14 במ"י 19241-05-14, בה נדחתה בקשתו של העורר להקלה בתנאי מעצר הבית בו הוא נתון באופן שיתאפשר לו להתפלל בבית הכנסת הסמוך למקום מגוריו.
2. כנגד העורר הוגש כתב אישום על ידי התביעה הכללית בארצות הברית, על פיו הוא מואשם כי בשנים 2000-2004 קשר קשר לביצוע עבירות ייצוא של פריטים צבאיים מארצות הברית, מן הסוגים הטעונים היתר משר החוץ; עבירות הלבנת הון בכך ששלח כסף מישראל ומדינות נוספות לארצות הברית כדי לאפשר רכישת הפריטים הללו על ידי סוכן בארצות הברית. כן מואשם העורר בשתי פרשיות ייצוא בלתי חוקי של חלקי חילוף של מטוסי קרב, לאיראן, ומכירתם לאיראן ללא ההיתרים הנדרשים לכך בארצות הברית.
3. העורר נעצר בנמל התעופה בישראל ביום 12.5.14, שעה שהגיע לשם עם רעייתו בדרכו ללונדון. המעצר נעשה על פי פנייה של שלטונות ארצות הברית מיום 25.2.14, שקובלה בישראל ביום 3.3.14, כאשר צו מעצר לפי סעיף 6 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954, הונפק ביום 5.3.14.
4. נוכח חומרת המעשים המיוחסים לעורר ומחויבותיה הבינלאומיות של מדינת ישראל, הורה בית משפט השלום על מעצרו של העורר למלוא התקופה המבוקשת, עד ליום 31.5.14, כאשר הובהר שהכוונה היא להגיש בקשה להכרזת העורר כבר הסגרה, לאחר שתתקבל מארצות הברית בקשת ההסגרה.
5. ביום 16.5.14 התקיים דיון בבית משפט זה לפני כב' השופטת ת. בזק-רפפורט בערר (עמ"י 26259-05-14) שהגיש העורר על החלטת בית משפט השלום להארכת מעצרו. בהחלטתו דחה בית המשפט את הערר, ברם הורה כי העורר ישוחרר למעצר בית מלא בפיקוח ובאיזוק אלקטרוני, הפקדת ערבות בנקאית, ערבויות צד ג' והתחייבות עצמית וכן צו עיכוב יציאה מן הארץ.

6. בקשת רשות ערעור שהגישה המדינה לבית משפט העליון (בש"פ 3511/14) - נדחתה ביום 19.5.14, ובאותו מועד שוחרר העורר למעצר בית בהתאם להחלטת בית משפט המחוזי.

7. עקב קשיים טכניים בהתקנת האיזוק בביתו של העורר, התקיים דיון בנושא זה בבית משפט השלום ביום 21.5.14 (כב' השופט י. מינטקביץ), בו הקבע בהסכמה כי האיזוק יותקן בקומה הרביעית של ביתו בלבד, ותנועתו של העורר יוגבל בהתאם.

8. לקראת מועד פקיעת צו המעצר בעניינו של העורר, הגישה המדינה ביום 28.5.14 בקשה להארכה נוספת במעצרו בהתאם לאותם תנאים של מעצר בית שנקבעו בבית משפט המחוזי. ביום 29.5.14 התקיים דיון בבקשה לפני כב' השופטת ש. לארי-בבלי, במסגרתו ביקש העורר שאם יוארך מעצרו לתקופה נוספת, יתיר לו בית המשפט לצאת ממעצר הבית בשעות קבועות לצורך עבודה ולצורך תפילה בבית כנסת הנמצא בקרבת מקום לביתו.

9. בהחלטת בית משפט קמא הוחלט על הארכת מעצרו בארבעים ימים נוספים. ובאשר לבקשת העורר להקלה בתנאי מעצר הבית, החליט בית משפט קמא כדלהלן:

שמעתי את הצדדים ומצאתי כי חרף העבירות הקשות וחרב המאסר הממושך התלויה מעל ראשו של המשיב, פעל המשיב בהגינות והוכיח עד כה חוסר מוטיבציה להימלט מאימת הדין. חוסר מוטיבציה זו, יש לזקוף לזכותו בבואנו לבחון אם ניתן ליתן בו אמון. מבקשת המבקשת הארכה של תנאי המעצר למשך 40 ימים נוספים, לצורך השלמת הליכי ההסגרה, לרבות תרגום כלל המסמכים והכנת העתירה. אני סבורה כי יש לאפשר למדינה להשלים את הליכי ההסגרה, ואני קובעת את הארכת המעצר, למשך 40 ימים נוספים.

עם זאת ונוכח העובדה שמדובר בעיכוב שאינו בעטיו של המשיב, מצאתי כי ניתן להקל במעט את תנאי המעצר, ולאפשר לו להתפרנס בשלב זה.

בקשתו של המשיב להשתחרר לצרכי תפילה נדחית והוא יוכל לערוך תפילות, בתור ראש קהילה, בביתו.

אני מורה אם כן על הארכת תנאי המעצר, כפי שנקבעו בדיון הקודם בעניינו של המשיב, למשך 40 ימים בשינויים הבאים:

1. המשיב יוכל לצאת למקום עבודתו בכל ימות השבוע, א-ה, מהשעה 9:00 ועד השעה 17:00. ביתר הזמן, ישהה המשיב בביתו, באיזוק אלקטרוני. הממונה על האיזוק האלקטרוני יפתח חלון במועדים אלה. בתוך חלון זה, יהא המשיב רשאי לסור למשרדי ב"כ, לצורך יעוץ משפטי. יצוין כי כל יציאה מביתו, תהיה בליווי מפקח. כמו כן יוכל במסגרת חלונות אלה, לסור לקבלת טיפול רפואי, בליווי מפקח.

2. לצורך הבטחת הקלה זו תופקד ערבות צד ג' בסך ₪ 50,000 וזאת בנוסף לערבויות שהופקדו עד כה.

3. כל הפרה של תנאי השחרור, תביא לחילוט הערבויות ולמעצר מאחורי סורג ובריח.

10. הערר שלפניי מתייחס אך לדחיית בקשת העורר להתיר לו לצאת ממעצר הבית לתפילה בבית כנסת. לטענת העורר, זכותו היסודית לחופש הפולחן, הכולל את הזכות לתפילה בבית כנסת ובמנין, נפגעה מדחיית בקשתו זו; ונימוקו היחידי של בית משפט קמא בדחיית הבקשה, קרי, כי ניתן לנהל תפילות במנין בתוך ביתו, אינו לעניין ואף אינו נכון עובדתית, כיון שחדרו בקומה הרביעית של הבית, שהוא מקום שהייתו הבלעדי בביתו עקב מגבלות הטכניות של האיזוק האלקטרוני, הינו קטן מלהכיל עשרה אנשים. כמו כן נטען, שאם בית משפט קמא שוכנע כי לא נמצא כי קיימת מוטיבציה להימלטות, ועל בסיס מסקנה זו התיר לו לצאת לעבודה כל יום בין השעות 09:00 - 17:00, אין כל הצדקה כי בו זמנית ייאסר עליו לצאת לזמן קצר נוסף לצרכי תפילה בציבור.

11. בתשובה לערר נטען על ידי ב"כ המדינה כי יש בכל זאת לצמצם את חופש התנועה של העורר וכי התנהגותו עד הלום, אשר דרכה שכנע את בית המשפט כי אין חשש ממשי להימלטות, אינה מבטיחה כי גם בעתיד לא ינצל את ההזדמנויות שתיפתחנה בפניו להימלט ממעצרו, ועל כן, קביעת בית משפט קמא להתיר יציאת העורר לעבודה, שם הינו אחראי לא רק לפרנסתו האישית אלא גם של 17 עובדים נוספים, יחד עם דחיית בקשתו ליציאה לבית כנסת לתפילות, שניתן לקיימן גם בביתו, הינה מאוזנת וראויה ואין להתערב בה.

דין והכרעה

12. צודק ב"כ העורר בטענתו כי חופש הפולחן הינו זכות יסוד השמורה גם למי שנמצא במעצר, בין אם במעצר בפועל ובין אם במעצר בית. בנושא זה כבר הביע בית משפט העליון את דעתו במספר הזדמנויות, כי במסגרת הקלות של מעצר בית יש להתיר יציאה לתפילות בציבור אם ישוכנע בית המשפט כי יש הבטיח את השמירה על תנאי היציאות האמורות במסגרת חלופת המעצר שנקבעה.

13. השוו, לדוגמא, את דברי בית המשפט דלהלן (כב' השופט א' רובינשטיין) בבש"פ 10697/05 **עבדל אזברגה נ' מדינת ישראל** (6.12.05) (להלן: "**פרשת אזברגה**"), שם התקבל ערר על החלטת בית המשפט המחוזי אשר דחה את בקשת העורר להתיר לו לצאת ממעצר בית לתפילות יומיות:

חופש הפולחן הוא מערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הנמנה על רשימת העקרונות שבהכרזת העצמאות ("מדינת ישראל תבטיח חופש דת ...") ראו לסקירת מעמדו בג"צ 1890/03 עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) סעיפים 12-16, מפי השופטת ביניש, והאסמכתאות המובאות שם, לרבות בעניין התנגשות זכויות, כמו בין חופש הפולחן וחופש התנועה; כן ראו בג"צ 10356/02 הס נ' מפקדת כוחות צה"ל בגדה המערבית (השופטת פרוקצ'יה), פ"ד נ"ח(4) 443. יש הרואים את חופש הפולחן כמצוי גם בגדר כיבוד הזכויות על פי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (ראו ברק, פרשנות במשפט: פרשנות חוקתית, 430)

14. ברם, בהחלטתו האמורה בפרשת **אזברגה** מציין בית המשפט כי הזכות האמורה עלולה להתנגש בשיקולים נגדיים המחייבים את צמצומו:

למותר לציין, כי זכות זו של חופש הפולחן עלולה להתנגש, ובמקרה של מעצר או מאסר היא מתנגשת, בהוראות החוק שעניינן מעצר או מאסר (וראו סעיף 5 לחוק היסוד). בכגון אלה נחוצים האיזונים המעוגנים בנסיבות הספציפיות, בשכל הישר ובניסיון החיים. עניינים שבנוהג דתי מושרש ומכובד, בדרגה גבוהה, באים לא אחת בפניו בתי המשפט בישראל וגם מחוצה לה, והשאלה היא בענייננו האיזון הנכון בין

עמוד 3

הזכות לתפילות בציבור, גם אם עוצמתה הדתית היא ביסודה ברובה בדרגה של נוהג רצוי, לבין אילוצי מעצר. פשיטא שיש הבדל, שאין צורך להידרש אליו כאן, בין העברת פלוני - חלילה - על מצוות דתו מן הסוג של "יהרג ולא יעבור", לבין מתן אפשרות ליישם נוהג רצוי.

15. בהחלטה האמורה מסכם בית המשפט את ערכה הדתית של תפילה בציבור בהלכה היהודית, תוך שמציין, כי למרות חשיבותה ומרכזיותה בסולם הערכים של היהדות, אין היא חובה אבסולוטית:

נאמר בשולחן ערוך אורח חיים (צ', ט') "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור, ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת יכוון להתפלל בשעה שהציבור מתפללים (הגהת הרמ"א, ר' משה איסליש - "והוא הדין בני אדם הדרים בישובים ואין להם מנין, מכל מקום יתפללו שחרית וערבית בזמן שהציבור מתפללים") וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו בציבור והוא מתפלל ביחיד, אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת". גם בעל משנה ברורה, ר' ישראל מאיר הכהן, מפרש לענין "ישתדל" כלהלן: "ואפילו אם יש לו עשרה בביתו ישתדל בבית הכנסת...". ומדוע "עם הציבור"? "מפני שאין הקב"ה מואס בתפילת הציבור...". מוסיף ומציין בעל משנה ברורה שם "כתוב בתשובת רדב"ז (ר' דוד בן זמרה) תפוס (כלוא - א"ר) שהשר (המושל הנכרי - א"ר) נתן לו רשות יום אחד להתפלל עם הציבור במנין איזה יום שירצה, יתפלל אותו יום תיכף ולא יחמיץ המצוה להמתין על יום כיפור או פורים...". עינינו הרואות כי מצוות התפילה בבית הכנסת - המופיעה כמרכיב נורמטיבי, כחלק מן ההלכה - מוגדרת כהשתדלות.

16. כראיה ל"יחסיות" של הזכות לתפילה בציבור מציין בית המשפט כי אף בבתי הדין הרבניים מוכרים מצבים בהם ניתן לשלול מאסיר את הזכות להתפלל בציבור:

עוד אוסיף, כי במסגרת האיזונים בין אינטרסים מתנגשים רשאי בית דין רבני לשלול מאסיר, הגם שבבתי הסוהר בישראל ישנה בדרך כלל אפשרות לתפילה בציבור, אפשרות כזו בגדרי סעיף 6 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג-1953, המאפשר כפיית גט במאסר (וראו גם סעיף 7 המאפשר כפיית חליצה במאסר), וזאת מכוח סעיף 3א לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995.

17. בהחלטת בית המשפט בענין אזברגה האמור מסכם בית המשפט את העיקרון אשר אמור להנחות את בתי המשפט בבקשות אלו כדלהלן:

לדעתי, בסופו של יום, ההתייחסות למשאלות תפילה בציבור בגדרי מעצר בית, הן ליהודים הן למוסלמים (הדוגמאות הקיימות) והן לבני עדות אחרות לפי המקובל בדתותיהן, צריכה להיות של מגמה לבדיקה חיובית ככל שהנסיבות מאפשרות, אך תוך שיקול כל מקרה לגופו, ויתכנו כמובן גם מקרים שבהם הדבר לא יאושר. על בית המשפט הדין - וכך גם עושים, למיטב הבנתי, בתי המשפט בדונם בתיקים אלה - לשקול את האיזון שבין עילות המעצר שבדין כגון מסוכנות, שיבוש והימלטות מאימת הדין לבין משאלת התפילה בציבור. כל אחת מעילות אלה צריך שתיבחן, וכמובן הערבים וצורת הפיקוח במקרה שבית המשפט מחליט לאשר.

כן ראו, בש"פ 6037/11 פלוני נ' מדינת ישראל (29.8.11); ע"פ 5211/09 מוחמד אבו ראס נ' מדינת ישראל (9.9.09).

18. במקרה דנן, העקרונות המפורטים לעיל מביאים אותי למסקנה כי יש לקבל את הערר בחלקו.

19. מאחר שבית קמא הגיע לכלל מסקנה, לאחר שיקול הנסיבות, לרבות התנהגותו של העורר עובר למעצרו ומאז שנמצא במעצר בית, כי אין חשש משמעותי להימלטות, ומסיבה זו התיר את יציאתו לעבודה, בפיקוח, חמישה ימים בשבוע בין השעות 09:00 - 17:00, לא מצאתי כי קיימת הצדקה שלא לאפשר לעורר הארכה קצרה נוספת של שעות היציאה כדי שיוכל להתפלל בציבור כמצוות דתו ומצפונו. אין בפנינו מצב שבו תהווה יציאה לתפילה יצירת מצב חדש ומסוכן העלול לאפשר לעצור לראשונה הזדמנות להימלטות שלא הייתה קיימת אילולי התרת יציאתו לבית הכנסת, שכן, לפנינו מקרה בו יוצא העצור ממילא לשעות ארוכות כל יום לצרכי עבודה. בנסיבות אלו, אין בסיס להעדפה דווקא של צרכי עבודה על פני צרכי הרוח, וזכות חופש העיסוק אינה תופסת מקום גבוה יותר בסולם ערכי היסוד של מדינת ישראל מאשר חופש הפולחן. אי לכך, אם התרנו את יציאת העורר לעבודה, תוך הסתמכות על הביטחונות שהופקדו ועל המפקחים המלווים את העצור, אין הצדקה שלא להסתמך על אותם מקדמי ביטחון גם לשם התרת יציאתו לתפילות.

20. עם זאת, עלינו תמיד לחתור למציאת האיזון הנכון והמתבקש בין שיקולי המעצר לבין הרצון העקרוני לכבד את חובותיו הדתיות של העצור. במקרה דנן, מבקש העורר כי יותר לו לצאת לתפילות מדי בוקר בימי חול בין השעות 07:30 - 09:00 ומדי ערב, בין השעות 19:30-21:30, וכן החל מכניסת השבת ועד לאחר צאת השבת. בהתחשב באיזונים המתבקשים, נראה כי בקשת העורר הינה בבחינת "תפסת מרובה - לא תפסת". ראשית, לצרכי יציאה לתפילה בציבור אין כל צורך להתיר יציאה לכל שעות השבת, מכניסתה עד צאתה; וכמו כן, לתפילת מעריב לא דרושה יציאה יומית של שעתיים כל ערב. עצם הדרישות הללו, בהנמקה של חופש הפולחן, מכרסמת במידת מה את כנותה של הבקשה.

21. בין שיקוליי הרלוונטיים אני מתחשב בעובדה שיציאה בערב לתפילת מעריב בחודשי הקיץ, משמעה יציאה מחודשת מן הבית לאחר שכבר חזר הביתה בסיום העבודה, ואין לדעתי הצדקה לכך. מאידך גיסא, מקובלת עלי כי ניתן להאריך את יציאתו היומית של העורר מן הבית כל יום כך שתחל משעה 07:30 במקום 09:00. באשר לשבת, אתיר את יציאת העורר לתפילות הבוקר, בין השעות 07:00 - 11:00.

22. לסיכום, הערר מתקבל חלקית כדלהלן:

א. בימי חול (ימי א' - ו') יוכל העורר לצאת מן הבית בין השעות 07:30 - 09:00, אז יוכל העורר לשהות בבית כנסת שברח' אברבנאל 2-6 בבני ברק, בליווי מפקח בלבד.

ב. בשבת יוכל העורר לצאת מביתו, בליווי מפקח בלבד, לתפילות בבית כנסת האמור, בין השעות 07:00 - 11:00.

ג. הבקשות הנוספות של העורר ליציאות לתפילות - נדחות בזה.

ד. כל האמור הינו בנוסף ליציאות שכבר אושרו לעורר בהחלטות קודמות.

23. המזכירות תעביר העתק מהחלטה זו גם לרשות האיזוק לשם פתיחת החלונות הנוספים המפורטים בסעיף 22 לעיל.

ניתנה היום, י"ג תמוז תשע"ד, 11 יולי 2014, בהעדר
הצדדים.